

اختلالات یادگیری شناختی

عابد مولودی

پژوهشگر و کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی
مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری

حسین الهی

مشاور و کارشناس مشکلات ویژه یادگیری
مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری فرزندان (سقز)

سرشناسه	:	مولودی، عابد، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	:	اختلالات یادگیری شناختی / نویسندگان عابد مولودی، حسین الهی.
مشخصات نشر	:	سقز: نشر بیریار، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۸ ص: مصور، جدول: ۱۲/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۸۶۹-۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۳۶ - ۱۳۹.
موضوع	:	یادگیری شناختی
موضوع	:	یادگیری -- اختلالات
موضوع	:	کودکان ناتوان در یادگیری
موضوع	:	یادگیری -- روان شناسی
۱۰۵ - افزوده	:	الهی، حسین، ۱۳۶۷ -
رده بندی	:	الف/م ۱۰۶۲/۲LB۱۰۶۲ ۱۳۹۲
رده ی دیوید	:	۳۷۰/۱۵۲
شماره کتابساز ملی	:	۴۰۰۷۳۲۵

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤلفین محفوظ است.

مرکز پخش: سایت اختلالات یادگیری (www.ldsaghez.blogfa.com) و (www.Kanichap.tk) یا شماره تماس: ۰۹۱۸ ۳۷۶ ۴۰۴۷

Biryar714@gmail.com

سقز - محمدی - ۰۹۱۸۹۷۶۰۶۵۴

انتشارات بیریار

نام کتاب: اختلالات یادگیری شناختی

مؤلفان: عابد مولودی - حسین الهی

سال انتشار: اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

انتشارات: بیریار

تایپ: حسین رضایی

صفحه آرا: امید مقدس (سقز)

طرح جلد: اسماعیل رضایی

قیمت: ۹۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

فصل اول: حافظه	۱۳
حافظه	۱۴
کارکرد حافظه	۱۴
انواع حافظه‌ی حسی	۱۶
چه وقت اطلاعات از حافظه‌ی کوتاه مدت وارد حافظه بلند مدت می‌شود؟	۱۷
ذخیره‌سازی و بازیابی	۱۸
مراحل تقویت حافظه بلند مدت	۱۸
ساختارهای مغزی حافظه	۲۱
قسمت‌های مهم حافظه فعال	۲۳
جایگاه حافظه فعال در مغز	۲۴
چگونه حافظه فعال کودکان را تقویت نماییم؟	۲۵
چگونه حافظه دیداری کودکان را تقویت نماییم؟	۳۳
چگونه حافظه شنیداری کودکان را تقویت نماییم؟	۳۶
فصل دوم: توجه و دقت	۳۷
توجه و دقت	۳۸
دقت	۳۸
کارکرد توجه و دقت	۳۹
توجه	۳۹
توجه تقسیم شده	۴۰
عوامل مؤثر بر توجه تقسیم شده	۴۰
چهار کارکرد عمده توجه	۴۲

۴۴	انواع دقت از لحاظ موضوع
۴۴	عوامل مؤثر در دقت و توجه
۴۴	۱- عوامل خارجی مؤثر در توجه
۴۵	۲- عوامل داخلی مؤثر در توجه
۴۶	چگونه توجه و دقت کودکان را تقویت نماییم؟
۵۱	چگونه دقت شنیداری کودکان را تقویت نماییم؟
۵۲	کارکرد دقت شنیداری - کلامی
۵۳	اختلال کاستی توجه - بیش فعالی
۵۴	علائم های تشخیصی اختلال کاستی توجه - بیش فعالی
۵۴	الف) بی توجهی: حداقل شامل شش نشانه ی زیر به مدت ۶ ماه
۵۴	ب) بیش فعالی - تکانشگری: حداقل شامل ۶ نشانه ی زیر به مدت ۶ ماه
۵۴	بیش فعالی
۵۴	تکانشگری
۵۵	سبب شناسی اختلال ADHD
۵۵	بررسی مغز افراد بیش فعال
۵۶	میزان شیوع ADHD
۵۶	همه گیرشناسی اختلال بیش فعال
۵۷	مداخله و درمان اختلال ADHD
۵۷	راه های کاهش بیش فعالی:
۵۸	توصیه به والدین
۵۸	مسائل و مشکلات «کودکان دچار کمبود توجه» در محیط خانه
۵۹	روش های بهبود رفتار «توجه کردن» در محیط مدرسه
۶۳	فصل سوم: ادراک
۶۴	ادراک
۶۴	پردازش اطلاعات بینایی
۶۶	نظریه گشتالت: سردمداران کهلر، کافکا و ورتهایمر
۶۷	قوانین سازمان در نظریه گشتالت
۶۸	دو رویکرد اساسی برای توضیح ادراک چیست؟
	خرده مهارت های ادراک بینایی جهت تقویت ادراک بینایی دانش آموزان دارای نارسایی های
۶۹	ویژه ی یادگیری

خرده مهارت‌های ادراک شنوایی جهت تقویت ادراک بینایی دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های ویژه‌ی یادگیری	۷۰
ادراک هاپتیک	۷۱
نمونه‌هایی از ادراک لمس	۷۱
ادراک حس به حس	۷۱
نمونه‌هایی از ادراک حس به حس	۷۲
انباشت مغزی	۷۲
چگونه می‌توانایی ادراک کودکان را تقویت کنیم؟	۷۳
تمرین‌هایی جهت تقویت مهارت‌های ادراکی - دیداری	۷۷
فصل چهارم: حرکت	۸۵
حرکت	۸۶
نظریه‌های حرکت دی‌مانگران	۸۶
رشد حرکتی	۸۷
رشد الگوهای حرکتی	۸۷
مفروضات نظام حرکت	۸۷
فرایند یادگیری	۸۸
نانوانی در مرحله‌ی یکپارچه‌سازی	۸۹
ارزیابی زمینه‌های حرکتی	۹۰
مشکلات حرکتی	۹۰
چگونه توانایی حرکت کودکان را تقویت کنیم؟	۹۱
۱- مهارت‌های حرکتی بزرگ	۹۱
۲- تمرینات تن‌آگاهی و نقش اندامها	۹۲
۳- تمرینات حرکتی ظریف	۹۳
دیدگاه‌های مداخله و درمان حاکم بر رفع نارساییهای ویژه یادگیری	۹۵
تحریک چند حسی	۹۶
چگونگی هماهنگی چشم و دست، هماهنگی چشم و پا، اعمال حرکتی ظریف، آگاهی فضایی و پیشرفت جنبه‌های مختلف تطابق فیزیکی	۹۶
فصل پنجم: زبان	۹۹
زبان	۱۰۰
ارکان زبان و ارتباط و مراحل تکاملی آن دو با یکدیگر	۱۰۱
اختلالات گفتار و زبان	۱۰۱

۱۰۱	به‌طور کلی اختلالات گفتار عبارت‌اند از:
۱۰۲	اختلالات زبان شفاهی
۱۰۳	ارزیابی گفتار و زبان
۱۰۳	زبان‌شناسی و یادگیری
۱۰۵	ارتباط غیر کلامی
۱۰۵	ارتباط کلامی
۱۰۵	زبان
۱۰۷	تحلیل صداهای زبان
۱۰۷	تکامل و تحول زبان
	خصوصیات تحولی زبان در دوره‌ی زبانی «یک‌سالگی تا دوسالگی» (مرحله جستجو و نوشتن)
۱۰۸	خصوصیات تحولی زبان در دوره‌ی مدرسه (سن کسب مهارت‌های خواندن، نوشتن، حرف زدن، شنیدن و درک مطلب)
۱۰۹	مداخله و درمان مشکلات حیطه‌ی زبان
۱۱۰	مفاهیم پیش‌رسمی
۱۱۰	الف) شناخت پیش‌کلامی
۱۱۰	ب) شناخت کلامی
۱۱۰	ج) شناخت غیر کلامی
۱۱۱	ارزیابی توانایی‌های مرتبط با زبان
۱۱۱	الف) ارزیابی توجه و تمرکز، شامل:
۱۱۱	ب) ارزیابی حسی - حرکتی
۱۱۱	ج) ارزیابی تنفس و هماهنگی تنفسی
۱۱۱	چگونه به تقویت رشد زبان کودکان کمک نماییم؟
۱۱۷	فصل ششم: خلاقیت
۱۱۸	خلاقیت
۱۲۰	ابعاد خلاقیت
۱۲۰	آموزش خلاقیت متناسب با رویکردهای تولید هنری، تلفیقی و ساخت‌نگرایی
	ایجاد یک جو و فضای یادگیری منطبق با ویژگی‌های نظریه‌ی ساخت‌نگرایی از دیدگاه
۱۲۰	جوناسن (۲۰۱۳):
۱۲۳	نقاشی و خلاقیت
۱۲۳	کاردرستی و توسعه‌ی خلاقیت

ریاتیک و خلاقیت	۱۲۴
چند نمونه از مهم‌ترین فواید کار تیمی با ریاتیک	۱۲۵
موسیقی و خلاقیت	۱۲۵
اهداف درمانی در کاربردها و پژوهش‌های موسیقی	۱۲۶
موسیقی و بهبود توانمندی‌های کودکان با نیازهای ویژه	۱۲۶
موسیقی و بهبود نارسایی‌های ویژه‌ی یادگیری	۱۲۶
موسیقی و همکاری	۱۲۸
موسیقی و رشد	۱۲۸
سیف و محرک	۱۲۸
انسان و خلاقیت	۱۲۹
اهداف انشائیاری	۱۲۹
هدف اصلی انشائیاری	۱۲۹
تقویت سه مهارت تسلط، آشنایی و اعتماد	۱۲۹
انواع نوشتن و انشا	۱۳۰
آموزش انشا در سه قالب آزاد، نیمه‌آزاد و غیر آزاد	۱۳۰
۱- آموزش صدا کشی کلمات آرسی استفاده از انگشتانه	۱۳۱
۲- آموزش صدا کشی کلمات با استفاده از انگشتانه	۱۳۲
۳- آموزش جمله‌سازی و تکمیل جملات فارسی با استفاده از مکعب‌های چوبی ...	۱۳۲
۴- آموزش نوشتن کلمات بر روی صفحه مشرک پلاستیکی	۱۳۳
۵- آموزش ساخت کلمه با کارت‌های حروف و کارهای سیلاب با هجای کلمات	۱۳۴
فصل هفتم: سرعت	۱۳۵
سرعت	۱۳۶
ویژگی‌های آموزش الکترونیکی	۱۳۹
چگونه سرعت عمل کودکان را تقویت نماییم؟	۱۴۱
فهرست منابع و مآخذ	۱۴۶

بسمه تعالی

«یادگیری» ابزار عمده‌ی سازگاری انسان با محیط اطراف در حال تغییر خود است. اگر کودکان و نوجوانان در جهان پیشرفته و پیچیده‌ی امروز نتوانند یاد بگیرند، نمی‌توانند «رابط بهتر»، «همکاری بهتر» و «زندگی بهتری» داشته باشند. به‌ویژه اینکه ما در دنیای مدرسه‌ای زندگی می‌کنیم که «رایانه»، «شبکه» و «اینترنت» و جز آن را با خود به همراه آورده است. اصطلاح نارسایی‌های ویژه‌ی یادگیری، بر نارسایی‌های روانی و عاطفی و اندام‌های دیداری، شنیداری و حرکتی سالم، مشکلاتی در گوش دادن، تفسیر صحبت کردن واضح، فکر کردن، خواندن، نوشتن، هجی کردن و محاسبات ریاضی دارد.

بسیاری از دانش‌آموزان دچار مشکلات یادگیری، در «خواندن» با مشکل بزرگی مواجه هستند، اما در زمینه‌های دیگری نظیر؛ ریاضیات، ورزش، هنر، کاردستی و موسیقی توانایی‌های چشمگیری دارند. اگر مشکل «خواندن» دانش‌آموزان رفع گردد، بسیاری از مسائل آنان حل خواهد شد.

«نحوه پردازش اطلاعات» در امر یادگیری بسیار مهم است از طریق پردازش صحیح اطلاعات که رویکردی شناخت‌نگر بر مبحث مشکلات یادگیری است، می‌توان مسائلی را که کودکان تجربه می‌کنند، درک کرد. با «پردازش اطلاعات»، می‌فهمیم؛ چگونه اطلاعات را کسب کنیم، چگونه آن را دست‌کاری و تبدیل و تحلیل کنیم، چگونه آن‌ها را به خاطر بسپاریم و در نهایت چگونه اطلاعات را به دیگران انتقال دهیم. کودکان دارای نارسایی در یادگیری به خاطر مشکلاتی که در پردازش اطلاعات دارند، معمولاً در یادگیری از طریق شنیداری یعنی؛ توانایی در گوش دادن و فهمیدن از طریق صوت مشکل دارند. اکثر پژوهش‌ها نشان می‌دهند که کودکان نارساخوان و نارسا نویس مشکلاتی در «آواشناسی» و «حافظه‌ی فعال» دارند؛ یعنی آن‌ها در تشخیص واج‌ها و تمیز صداها مشکل دارند. برای آن‌ها به خاطر سپردن ترکیب و توالی آواهای تشکیل‌دهنده‌ی یک کلمه و هجی کردن

کاری بس دشوار است. پژوهش‌های جدید نیز مؤید این مطلب است که دانش‌آموزانی که در ریاضیات مشکل دارند، در مهارت‌های پایه‌ی ریاضی، درک عدد، خلاقیت عددی و حل مسائل ضعیف هستند.

بنابراین علم اختلالات یادگیری نه تنها حیطه‌ی تحصیلی، بلکه حیطه‌های رشدی، پزشکی، آواشناختی، زبان‌شناختی، روان‌شناختی، عاطفی، اجتماعی و کل زندگی کودک مبتلا را نیز می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد و نگرانی‌های عمده‌ای برای کودک و آینده‌ی وی به‌ویژه والدین ایجاد کند که این امر مهم، انعطاف‌پذیری و ریا بودن مرزها را در کار بازپروری دانش‌آموزان می‌طلبد. در این کتاب و کتاب‌های دیگر سعی کرده‌ایم که مبحث اختلالات یادگیری را در قالب نظریه‌ها و بحث‌های مبتنی بر «اختلالات یادگیری مدرسه‌ای»، «اختلالات یادگیری شناختی» و «اختلالات یادگیری بالینی» به رشته‌ی تحریر کشیده و گردآوری نماییم.

اختلالات یادگیری و کاربرت آن در سال‌های اخیر تغییرات زیادی کرده‌اند و ما کوشیده‌ایم که این تغییرات را با تلفیق نظریه و کاربرد عملی آن جهت بهبود توانمندی‌های ذهنی یادگیری کمک‌نشان دهیم. این تغییرات «انقلاب ششناختی» را منعکس می‌کند که اختلالات یادگیری و آموزش را متحول کرده است. مباحث این کتاب و سایر کتاب‌ها را این راستا، به شما کمک می‌کند تا با دیدی باز و فکری نو به مقوله‌ی یادگیری، کودکان بی‌اندیشید، این اثر حاصل سال‌ها کار عملی و بالینی با دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های ویژه‌ی یادگیری و برگزاری کارگاه‌ها و همایش‌های علمی زیادی است. این اثر توانسته بین نظریه و کاربرت ارتباط برقرار کند. نظریه‌ها و راهبردهای آموزشی، اطلاعات معتقدند که برای شناخت؛ باید به بررسی عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن توجه، احساس، ادراک، حافظه، حرکت، خلاقیت، استدلال و ... پرداخت. اگر کودکان نسبت به توانمندی‌های شناختی خود آگاه شوند، به بررسی فرایندهای «خودآگاهی» و «خودنظارتی» خویش نظیر؛ «فراشناخت»، «فرا حافظه» و «فرا تجربه»، پرداخته و سپس مسائل روزمره زندگی‌شان را حل خواهند کرد. رویکردهای جدید در آموزش حاکی از آن است که «آموزش پایدار» مستلزم تقویت دقت و تمرکز حواس دانش‌آموزان، بهبود حافظه، مدیریت زمان، کیفیت روش‌های تدریس و تأمل است؛ و نیز نظر به اینکه یکی از اهداف و برنامه‌های تعلیم و تربیت در سطح دنیا؛ پرورش

«تفکر» هست. لذا پیگیری این اهداف و برنامه‌ها درگرو توجه به آموزش‌های شناختی و بنیادین در آموزش و پرورش است. با توجه به اینکه علم اختلالات یادگیری در سال‌های اخیر دستخوش تحولات زیادی شده است و برخی از این تغییرات به «تشخیص‌های افتراقی»، «مداخلات اختصاصی» و «فرآیند» پاسخ به درمان» انجامیده است، به‌طوری‌که؛ «تشخیص‌های افتراقی» بیانگر آن است که؛ دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری غیرکلامی در «درک روابط فضایی»، «ریاضیات» و «خودتنظیمی» دارای مشکل هستند؛ بنابراین تألیف کتاب‌هایی که ادغام «تئریه» «مداخلات آموزشی» و «راهبردهای درمانی» است را ایجاد می‌کند. کتاب حاضر جریان‌های فکری و شناختی مرتبط با فرایند آموزش و تدریس دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری را به چالش می‌کشد. با توجه به اینکه مؤلفین کتاب از جریان مراکز مشکلات ویژه‌ی یادگیری شهرستان سقز می‌باشند، لذا از مدیران و مربیان محترم آن مراکز که در طول فرایند چاپ همواره مشوق و حامی بوده‌اند، سپاسگزاریم. از مربیان و علاقه‌مندان خواستاریم که هیچ اثری بدون عیب و نقص نیست، اینکه انتظارات و پیشنهادات ارزنده‌ی خود، ما را در چاپ‌های بعدی یاری نمایند، باشد که موجب رضایت خداوند متعال و مورد استفاده‌ی اساتید، دانشجویان، معلمان ابتدایی، معلمان استثنایی، مربیان مراکز اختلالات یادگیری، گفتار درمانگران، کار درمانگران و سایر علاقه‌مندان واقع شود.

حسین الهی

علی مومودی

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری

پژوهشگر و کارشناس ارشد روان‌شناس تربیتی

شهریور ۱۳۹۴